

Prava Pučka Sloboda

PREDPLATNA CIENA NA GOD. K 2
- NA PO GOD. 1 - POJEDINI BROJ 2 p.
PREDPLATA SE ŠALJE UREDNIŠTVU

izlazi svakog četvrtka

IZDAVATELJ, VLASTNIK I ODGO-
VORNI UREDNIK: VLAD. KULIĆ
- UVRSTBE PO CIENIKU III POGODBI

God. I.

ŠIBENIK, 30. srpnja 1908. god.

Broj 14.

Naši demokratski advokati i oni u Francuzkoj.

Ne misli, puče, da su naši bolji od onih u Francuzkoj. Isto im je ime, iste misli, isti nauk, iste nakane i isti rad. Razlika je samo da su francuzki demokratski advokati postigli za čim su išli, a naši se pripravljaју da dodju do istoga cilja.

Na stotine hiljada.

Dr. Smodlaka i ostali demokratski dokturi, advokati i bogataši ne računaju sa sitnišima, pa ni sa stotinam kruna, nego na stotine hiljada kruna. Što ćete! kod gomile novaca ne zna se za siromaštvo, a kod pune torbe glada nema. To je baš razlog da tko puno ima, želi imati i više. A naši demokratski advokati našli su način da im gomila novaca postane još veća.

A kako? Evo kako. Hoće da pomognu „malome puku“, pa mu obećaju na stotine hiljada kruna. A kako i odklen? Misliš li, puče, da će iz svoje gomile lopatom napunjati tvoje bisage? Mogli bi da hoće, ali oni su tvoji prijatelji da primaju, a ne da tebi daju. Oni su zato, da se tudja imanja diele, i o tom ti napunjaју glavu samo da ti ne misliš na njihove mastne advokatske dobitke.

Da je tako, čuj, kako oni umuju u gospodskoj „Slobodi“: Ako se ukine redovina (za ovom im najviše srce kuca!) i srodne daće eto godišnje prištednje od mnogo stotina hiljada kruna. — Ako se odkupe crkovne i gospodske zemlje, eto opet godišnje prištednje od stotina hiljada kruna. — Ako se ukinu šumske globe, i tu će ostati na stotine hiljada kruna.

Kako vidiš, puče, mnoge hiljade kruna, koje su stekli sa svojom nemilom deračinom, nisu stavili u račun. Nu i da bi se ukinulo sve ono što oni kažu, ne znamo koliko bi odtolen „malom puku“ u našoj Dalmaciji bilo koristi, ali smo sigurni, da bi od toga najveću korist imali demokratski advokati, jer isto čine, što su činili njihovi istomišljenici u Francuzkoj.

Što se dogodilo u Francuzkoj.

Ljudi, slični našoj demokratskoj stranci, raztrubili medju radnike i u puk, da sama imanja redovnika vriede najmanje jedan milijard franaka. Da bi to valjalo zaplieniti, pak da će se sve porazdieliti medju nemoćne i stare radnike.

Napomenut nam valja, da uprav ovi radnici uvijek su nalazili pripomoći na manastirskim vratima, pa im je bilo teško pomoći demokratske advokate, da orobe manastire. Nu želja da mogu lako postati bogati, neizkusni i nepametni povjerovali advokatskoj mudroliji.

Dakle, pomoću prevarenog puka, demokratski advokati protiv pravici i pravoј slobodi, izbaciti redovnike iz Samostana, ugrabili im što su imali, ali glasoviti milijard? Gdje se izgubio? Znate li kud i kako?

Zaplienili, ugrabili i pokrali sve što su našli, samostane prodali, prodali i crkve ili unajmili za magazine i od svega skupilo se do konca god. 1906 malo više od 32 milijuna franaka, (franak nosi malo manje od naše krune).

Pa mislite da su barem te milijune primili radnici i težaci? Ne, nisu! Od ta 32 milijuna požderali su, advokati prijatelji „maloga puka“ 17 milijuna i po, to je više od polovice. Samo tri demokratska advokata u Parizu za 19 samostana zaplieniti i razprodati uzeli su 338 hiljadu i po franaka!

Još jednu. Za zapljene od godine 1901 do 1905 prikazali su da su dobili jedan milijun i 64 hiljade franaka, a potrošili jedan milijun i 422 hiljade. Dakle ne samo da radnici nisu imali koristi, nego se morao pokriti dug od tristo i pedeset i osam hiljada franaka!

Puku na razmišljanje.

Eto puče, do čega vodi politika demokratskih advokata. Obećali da će dati sve „malome puku“, a kad tamo obogatili sebe. Ovdje ti ne napominjemo što su mnoga umjetnička djela porazbijali, a stare knjige poderali, koje su fratri čuvali kao svetinju kroz više stotina godina. Pa će nam demokratski advokati predikati da oni ljube slobodu, prosvjetu i nauk! Sram ih bilo!

Promisli dobro, puče, na ove žalostne izgledе. Znaj, da su sve to učinili braća naših laži-demokrata naprednjaka. Oni su i prepisali njihov nauk, pa hoće da ga i u nas uvedu. Zato oni uvijek hvale one francuzke razbojнике.

Ti svagdano slušaš, kako ti šaplju i obećaju stotine hiljada i puste milijune. Koliko ćeš od toga imati promisliti na slučaj u Francuzkoj. Demokratski advokati hoće tvojom pomoći da napune zlatom svoje bezdane

bunare, a tebe će, ako im budeš pitao štogod nogom u trtenjak. Nisu li dakle slični naši demokratski advokati razbojnicima u Francuzkoj? Ostavljamo tebi, puče, da sudiš.

Na srce pravim prijateljima puka.

Sva je naša pokrajina bila, a i danas je zapuštena, nu Bukovica i kršna Zagora prave iznimku nad iznimkama. Kad su dobre godine po drugim predjelima, kad se može Primorac da prodje sa trudom svojih ruku, Bukovica i Zagora nam strada, da bi polovica bilo dosta.

Ovo žalostno stanje naroda po Bukovici i Zagori, već je odavno zabrinulo rodoljube i prijatelje puka, te su se stali ozbiljno zauzimati, kako da se siromašnome narodu pomogne.

Ove godine, kad je očita glad na pragu, a još smo u ljetu, mnogi, kojima je do dobrobiti puka i njegova blagostanja, stali su, da se navrieme pripravljaju, kako bi nam narod spasili, od gladi, koja mu je na pragu, a koja bi ga mogla umesti u nastajućoj zimi.

Jedan vrlo i vriedni naš sumišljenik, župnik u Zagori, šalje nam nekoliko predloga, koje rado tiskamo, te se nadamo da će župnici, načelnici, glavari i druge vidjenije osobe u ovome smislu upraviti molbu na vladu, da dodje u susret jadnome narodu kroz ovu godinu, koja je najnevoljnija za naš narod.

Vlada bi morala:

1. Obilatou novčanom pomoći priteći narodu.
2. Oprostiti narod svakog poreza i zao stalih lугarskih prekršaja.
3. Povisiti cienu duhanu.
4. Javnim radnjama dati prigode narodu, da zasluži bar nešto za prehranu obiteljima.
5. Osnovati blagajne seoske i potrošne zadruge, bar u onim mjestima, gdje se može to izvesti, dajuć im obilate pripomoći i bezkamatne zajmove, da siromašnome narodu pomognu.
6. Oprostiti poreza brašno i inu drugu hranu, koja će se uvoziti u Zagoru i Bukovicu, barem za gospodarske zadruge i seoske blagajne.
7. Sniziti cienu prevoza i na željeznic i do najnižeg stepena.
8. Obustaviti svaku ovrhu bilo poreza, bilo vjerovnika, dok traje ova gladna godina.
9. Dieliti narodu mukte najbolje vrsti sjemena žitarica, gonoljača i livadnih trava za sjetvu.

10. Dieliti narodu besplatno loze ameri-
kanske i ostalo što je za obnovu vinograda.

Nadamo se, da će se sva Zagora u ovom
složiti i da će što prije ovoliko tražiti od
vlade. To isto neka učini i Bukovica, a ako
vlada ostane gluha kao i do sada na pučke
vapaje, mi ćemo reći našu bez obzira, pak
makar i sto puta vladini ljudi robili naše
članke.

Radujemo se ovoj plemenitoj namisli na-
šega prijatelja, koji tim pokazuje da mu je
rodoljublje raditi za dobro biednog naroda.
Nek nam kaže „Sloboda“, „Pučka Sloboda“
„Kremenjak“ i „Štrajkaš“, što rade njihovi
pučki proroci?

Narode, upoznaj prave svoje prijatelje, a
bježi od vragova, hao što oni bježe od kr-
štene vode.

Težačko pitanje u Splitu.

Što traže demokratske perjanice.

Rekli smo, da su demokratske perjanice
oni, koji su doveli težačko pitanje u Splitu,
do pravog kmetskog prava, a to zato, jer
oni hoće da šetaju, kafetarije obilaze i karte
privrću, a to sve na žuljevima pravog crva
radnike, Splitskog težaka.

Pod izlikom, da težaku pomognu, oni
traže, da im vlastnik zemlje, ili kako se kaže
gospodin dade: Gnjoj, taklje, gonjačinu, dio
za milijone učinjene i sto drugih stvari.

Mi smo dušom i srcem zato, da se te-
žački odnosi moraju urediti, ali da se
urede na način samo da se pomogne onim
te hoće, da živu na žuljevima radima te-
žaka, niesmo.

Kad uzmemo u obzir, da su zemlje, što pri-
padaju raznim crkovnim ustanovama, protiv
kojima demokrati najviše viču, možemo reći
u neposrednoj blizini Splita i kad, pučki
derači, traže za svaki tovar gnjoja, masta,
ili slično što odvedu, ili dovedu sa ove
baštine 1 K, tad dolazimo do zaključka, da
oni neće, da priznaju pravo vlasniku ze-
mlje, već hoće, da budu neki silnici, koji
teže, da vladaju nad pravom, nad zakonom.

Sama ova misao, da se silom hoće steći
pravo, našto ga se nema, dokaz je, da
Smodlaka i njegovim deračima, nije do toga
da pomognu težaku, već uprav, da mu
otežčaju postignuće njegovih prava.

Je li bilo uputno podignuti galamu?

Da Smodlakina galama nije nego prosta
varke i obsjena prostote, dokazom nam
budi i ovo. Smodlaka je znao kao, na ža-
lost bivši narodni zastupnik, tužno stanje,
koje je vladalo u sjevernoj Dalmaciji i po
otocima usljed zaraze filoksera između vla-
stnika zemlje i težaka. On je mučao ko
zaliven, jer je šurovao sa zadarskim talijan-
cima i umovao, kako da ovima ugodi, a
težaku kako bilo. Težački odnosi, što vla-
daju u sjevernoj Dalmaciji, a osobito po oto-
cima, puno su žalostniji, nego li su u Splitu.
Smodlaka je sve ovo znao i nije se ni
makao, da težaku pomogne. Što Smodlaka
nije učinio, učinio je težak sam. Vlastnik
zemlje nije mu hotio pomoći pri obnovi
vinograda, a težak stao da radi svoje vla-
stništvo i danas mu je bolje.

Vlastnici zemalja moraju sami uviditi, da
je u njihovoj vlastitoj koristi popustiti te-
žaku za jednu pravu na svim plodinama,
ali zato moramo napomenuti, da težak mora
sam obradivati zemlju, a ne davati ju dru-

gome „na zlu pravu“ a da on šeta, jede i
pije na ledjima crva zemaljskoga pravog
težaka.

Perjanice Smodlakove pokažite put.

Dok Smodlaka i njegovi derači viču sve
u šestnaest: Vlastnici zemalja, snizite ježačke
odnose, priskočite u pomoć težaku, što
rade oni?

U Šibeniku ne spominjuć pojedince ima
Smodlakovih pristalica, kod kojih on dolazi
na konake, jede i pije, a da nijedan nije,
ne samo došao u susret težaku, koji obra-
đuje zemlje njihove vlastitosti pri obnovi
vinograda, dali ako je zemlja dobra za
amerikansku lozu s nje ga tjere, veleći;
domaća je loza propala, zemlja je moja i
šikaj!

Kao što rade ovi Smodlakovci u Šibeniku,
tako rade svugdje. Oni su pravi pučki de-
rači, pod janječom kožom.

Jurašini, Ružići i družino, kažite nam,
jeste li prvi pokazali svojim primjeram, a
ne riečju, kako se mora pomoći težaku?
Kažite nam, jeste li vi učinili za dobro te-
žaku sve ono, što drugima predbacujete i
tražite da učini? Mi od svakoga, pa i od
vas tražimo djela, a ne rieči. U prvom redu
ostavite se „zle prave“, a tek onda zaba-
đajte nos i ondje, gdje vam nije mjesta.

Na adresu predsjednika pokrajinskog poljodjelskog vieća.

Pokrajinsko poljodjelsko vieće pozvano
je po svojoj ustanovi, da se briga i za
uredjenje težačkog pitanja. Do danas nikad
nismo čitali, da bi se ovo bilo maklo i
došlo po vriedi, da rieši nesuglasice, koje
su nastale, a osobito u Splitu u ovom
pogledu.

Pokrajinsko poljodjelsko vieće, dapače
mjesto da svojim pravim radom rieši raz-
mirice unešene izvana između težaka i
vlastnika zemlje, ovo ih joj gore pooštrava.
Svaki onaj, koji je pročitao članak u „Go-
spodarskom Viesniku“ o težačkim odnosima
u Splitu, a sa podpisom „Viera“, koga je
i „Sloboda“ u celim prenila, mora doći do
zaključka, da je ako ne celo vieće, a ono
baren gofobradi tajnik Hribar, miljenik Iv-
čevića u duši pristalica slobodnih načela i
na strani Smodlakovih derača. Ovoliko ve-
limo za danas, a pojavili se ovakovi žalosni
dogadjaji i u napried, mi ćemo biti sasma
bez obzirni, ne samo prama zelenom Hri-
baru, dali i g. Borellu predsjedniku vieća.

Pokrajinsko poljodjelsko vieće je tu, da
vidu rane, a ne da ih otvara. Pokrajinsko
poljodjelsko vieće je pozvana, da radi za
dobro težaka, a ne Smodlakine stranke i
njegovih derača.

Mi od predsjednika pokrajinskog poljo-
djelskog vieća opravdano čekamo, da u
prvoj sjednici, ne užeg odbora, dali celog
vieća iznese na pretres pitanje što ga tajnik
vieća potajno uvlači, e da budemo na čistu
u čijim je rukama sudbinu našeg budućeg
gospodarskog stanja. Još drugi put.

Pabirčenje po demo- kratskom trolistu.

Malo uvoda.

U Dalmaciji izlaze tri demokratska lista,
a zovu se „Sloboda“, „Pučka Sloboda“ i
„Kremenjak“, njihov mili bratac. U antre-
šeljku medju njima sjedi Dorbić sa svojim

„Štrajkašom“. Njega na ledjima uzdrže Smo-
dlaka, Verk i Makale. Podaleko žmiri i Ka-
pić sa svojim „Pučkim Listom“. Žao mu je
što još nije zastupnik, a želio bi takovim
postati. Dorbić je pripravan glasovati za
njega, ali ne će Smodlaka ni da čuje, stog
treba da se Jure pokloni.

Šarovita družba luta.

Dok Kapić kroz „Pučki List“ pravi Smo-
dlaki salameleke, dotle Dorbić udara po le-
djima Juru, a Smodlaka, koji ne može da
zaboravi prvašnje svoje kršćansko življenje
i valjda sjetio se, da se posve odalečio od
onoga, što je bio i kao kršćanin-katolik i
kao otac obitelji, tuče se u prsa i kroz
svoju „Slobodu“ od 24. t. mj. u članku:
„Naše rodoljubno svećenstvo“ pita javno
oproštenje za sve one laži, potvore i bez-
očnosti, što je on u zadnje doba bio po-
kušao, da nabaci na naše rodoljubno sve-
ćenstvo.

Smodlaka veli: „*Tko ovo piše, ne mrzi
svećenstvo niti mu odriče rodoljublje. Šta
više, drži da počinja nepravdu protiv ist-
tine i protiv istorije svak tko našem
svećenstvu ne će da prizna zasluge na
rodoljubnom polju. Dosta je spomenuti
stoljetnu borbu sa Turčinom „za krst časni
i slobodu zlatnu“, i onda prelazeć preko
svoga drugoga, rad i žrtve svećenstva za
narodni preporod u ilirsko doba.*

„Svećenstvo je dalo sjajnih primjera ro-
doljublja, pa je ono i danas, bar u svojoj
većini rodoljubno.

Ovako o našem svećenstvu sudi Smo-
dlaka, kad je triezan, to jest, kad sudi svo-
jom glavom, bez utjecaja onih oko „Štraj-
kaša“. Smodlaka ovako piše još i s toga,
jer „Slobodu“ čitaju i pametni ljudi, koji su
sve ovo, što Smodlaka piše i prije znali, te
nije bilo potrebe ni da im on to kaže. Ovo
djelo, Smodlakina pokajanja, mi bi na srce
privili i oprostili bi mu polovicu grieha, što
ih je narodu nanio svojom ludom glavom,
kad bi mu se moglo vjerovati.

Nu na žalost Smodlaka nije čovjek od
besjede. Reci, pa se pokaj, to je Jozino
evandjelje.

Rekli smo da Smodlaka ima u zakup dva
lista. Jedan je „Sloboda“, koga smo spo-
menuli, a drugi je „Pučka Sloboda“. Kako
Smodlaka sudi rodoljubni rad naših sveće-
nika u „Slobodi“, naveli smo gore, a sad
da vidimo, kako on o radu tih istih pat-
nika i mučenika, kako ih sam nazivlje, sudi
u „Pučkoj Slobodi“.

U zadnjem broju „Pučke Slobode“ u
članku, koji nosi naslov „Crnački listovi“
Smodlaka piše:

„*Ima petstotina godina da popovi i fratri
zapoviedaju seljaku, pak neka reknu šta su
učinili kroz ovo pet viekova za prosvielljenje
narodno? Koji su od njih radili, da priu-
ba prosvietle narod, ti su riedki kao biele
vrane. Svi su držali narod hotimice u tmi-
nama neznanja, samo da ga mogu lakše
strići i muzti.*

Narode sudi!

Ovo smo izniali, da narode uobće, a te-
žače napose vidiš, kako lažno misli i go-
vori krivi prorok Smodlaka. Promisli te-
žače, kad u svojoj „Slobodi“ piše za gos-
podu ne smije lagati, jer bi mu se pametni
ljudi smijali, te je usilovan da govori istinu.
Kad piše u „Pučkoj Slobodi“, onda laže
kao pas, a da laže i da je hinjac i kuka-

vica, možeš razabrati samo iz ovo par re-daka, što smo ti gore preneli iz njegovih listova, za koje bi on sutra i dušu dao. On u „Pučkoj Slobodi“ piše ovako, jer misli da si ti, težače, čuk.

Dorbić i Smodlaka.

Dorbić, ne razdruživi prijatelj Smodlake, rekao je ovdje u Šibeniku, da je naš Spasitelj čovjek, kao svaki drugi, da nije ni Bog ni odkupitelj, a da on Dorbić nema domovine, jer da mu je domovina cio svijet. S ovakovim čovjekom druži se Smodlaka, s ovom nesrećom, on hoće da vodi račune vrhu našeg naroda i narodnih interesa.

Dvije „Kremenjaku“.

„Kremenjak“ nam dosta toga duguje na odgovor. Do danas muči, jer valjda Hanibal sanja, kako da odjedri put Zlarina u svome „P. Domenico“, kao što je ovaj pravi Hanibal izpred rimskih zidina i sviesti rimskog gradjanstva.

Danas radi prostora moramo biti posve kratki, što nam je vao ma žao. Hanibal piše u članku „Borba svjetla i mraka“ ovo: Razvikani etci domovine, u čije ime (kremenjaci) su počinili strašna zlodjela (ubojstvo Dr. Zlatarovića) i opačine na račun maloga puka, najvećom oprežnošću nastojali su, da puku oduzmu ili da od njega odstrane sve ono, što bi bilo kadro, da ga prene iz mrtvila, da mu otvori oči i učini ga sposobnim procijenjivati tuđi rad...

Pošto „Kremenjak“ jest glasilo šibenskih demokrata, mi pitamo negdašnje narodnjake, a današnje demokrati Iljadicu Miju i Matu, Marinkovića, Roru, Rossina i t. d. nek nam kažu tko je kriv, tko je počinio zlodjela i opačine? Tko je bio na glavi občine? Tko je vodio puk?

Je smo li mi, ili gori imenovana gospoda? Nama je žao, da ovako otvoreno sudi o njima njihov bog na zemlji, njihov Hanibal, ali mi im nismo krivi. Naša je dužnost i otudjeloj braći pokazati put i ukloniti ih od vruga, koji je pripremio žvale, da ih ekonomski i moralno proguta.

Naši dopisi.

Dr. Smodlaka hoće da putuje u Beč sa pučkim novcem.

Drvenik kod Trogira.

Po našem selu raznio se glas ovih dana, da će otao maloga puka u polači iza Kruševića guvna, dotur Josip Smodlaka, za samih 100 kruna glavom potruditi se do prestolnoga Beča, za ništa drugo, nego da oslobodi naše selo nameta od 300 na sto ovogodišnjega občinskoga prireza. Kažu nam također, da su neki naši drvenčani, što im se čini, da su pedalj viši pokle nego su bili na divanu u dotura Smodlake, nastojali povući u svoje kolo i glavara o-dlomka Vinišća, no jalov im trud. Glavar Vinišća, kao pametan i razborit, znade, da to niese stvari ni posli, koji se opremaju u Beču, već u Zadru, pa se neda na njihovu meku.

Evala glavaru; jer po § 86 občinskoga zakona prireze od 50 do 300 % na izravne poreze nameće Zemaljski Odbor dogovorno s pokrajinskom Vladom. Tu ga dakle neulazi Beč. Istina velik je to namet, (ali mislimo da ga ni občinsko vieće nebi glasovalo ni vlasti potvrdile, da nije od potrebe. Opazka Uredništva). Neka otac maloga

puka vabi na ovaki način i druge kratkovidne i nezadovoljnike po selima, i neka im udari harač od 100 kruna, našao je ugodan način, da mastno plaćen prošeta se do Beča i dobro pozabavi. Kad se bude vratiti praznih ruku, mogu mu sve jedno pjevati onu pokojnoga meštra Ive još u Splitu ne zaboravljenu.

Dotur Jozo gre iz Beča.

Kod Cesara on je bio,

Cesar mu je dopustio

Ča je od njega zamolio.

Omiš.

Sinoć, dne 26 t. mj. priredilo je „Hrvatsko Pučko Kolo“ svojim, članovima prvu zabavno-poučnu večer.

Zabava je otvorena sa pjesmom „Ojbudi svoj“, a deklamirao ju je Grgo Topić.

Gosp. Stjepan Vukušić zanimivo nam je zatim govorio o „Slavnoj prošlosti grada Omiša“.

Iza toga deklamirao nam je još Topić „Kuginu Kuću“, a onda uz zvonjenje tamburica i pjevanje „Liepe naše“ zabava bi zaključena.

Odaziv je bio velik, a oduševljenju ni kraja ni konca.

Nova kuća ministra Tojčića.

Kijevo kod Vrlike.

I naše selo hoće, da usreći dotur Smodlaka sa svojim ministrom Tojčićem, jer je već u suhu nova gospodska kuća, u kojoj bi imao stanovati ovaj ministar demokraskih blagajna i odtalen vladati sa ovom krajinom i blago dieliti ubožnom narodu.

U istoj kući naumiše oba naša dobročinitelja, Smodlaka i Tojčić, otvoriti Pučku Štedionicu. Knjige su već gotove u Uredu, samo ako budu moći naći gdje koga ljudi jaka i raspikuću, da jih prevare i upišu u u taj čoravi posao?!

Nu ovih zadnjih dana puče glas, da ta nova palača našeg ministra ima do koji dan poći na dražbu (inkanat), pošto Tojčić dizao i dizao previše novaca kod raznih banka i trgovaca, dok ju je sazidjao i trgovinu čoravo vodio, a gospodski po ministarsku hotio živiti: neraditi, očinsku čadjavu kuću zapustiti!

Pazite dakle težaci, kako Smodlaka i njegovi ministri žele dobra narodu otvarajuć Pučke Štedionice.

A što bi bilo, da je ministru Tojčiću dati u ruke težačke trude i pučku kasu? Oh kako bi krasno š njima upravio!

Dozovnite se pameti vi nevješti i zasliepljeni i nedajte, da vas varalice u uzici vodaju.

Drugom ću vam prigodom javiti kako se je ovaj „naš prijatelj ne ljudski i ne bratski — da ne rečem štogod debljega — podnio sa svojim bivšim drugom u trgovini i bratom težakom Anićem.

Brat težak iz Kijeva.

Demokrati lažima osvajaju naš puk.

Pišu nam iz Stankovaca:

Demokraski advokati su se odavna zaratili sa istinom, jer im je ušlo u krv nepošteno raditi i laživo pisati. Po selima zavadjaju puk, da ga mogu u smutnji varati, a u varanju nemilice guliti. Tolikim dokazima nadodajte i njihovo nepošteno pisanje u „Pučkoj Slobodi“ o našem selu. Najprije su razturili da ovdje redovima iznaša kruna šestnaest hiljada. Svak je to

mogao čitati, ali nitko nije mogao povjerovati. Laž je bila očita, tako da se i debeli nos Smodlakina počeo mrskati, zaleć da se stavilo toliko. I zbilja u sliedećem broju „Pučke Slobode“ napisashe šest, samo da neuki puk njima vjeruje, njih ljubi, a njihove protivnike zamrzi. Tako oni snuju i kuju u svojoj kancelariji, kovačnici nepoštenog napadanja i laživog pisanja. Na 1. lipnja glavari Stankovaca, Budaka i Velima, šalju pismeni izpravak da je lažno pisanje „Pučke Slobode“. Što čine na to demokraski advokati? Deru istinito svjedočanstva glavara, a puštaju da laž ostane u „Pučkoj Slobodi“. To je doista gadno! Ovakovog nepoštenog postupanje nije se nikad čulo kod našeg naroda. — Osim toga udariše demokraski advokati i na seosku blagajnu, tvrdeć da je u njoj samovolje i nereda. To su naumice učinili, da puk odvrata od blagajne, jedino utišćeće jednog težaka osobito u ovoj gladnoj godini proti krvnim demokraskim kamatnicima. Ljudi od blagajne šalju izpravak, da je sve lažno što je pisano u „Pučkoj Slobodi“. Ali demokraskim advokatima želja da laž ostane, pa deru i ovaj istiniti izpravak. Ne ćemo dalje. Ovi slučajevi dokazuju, da je uprav vražji posao demokraskih advokata.

Doušniku „Kremenjakova“ uredništva.

Betina, 20. 7. 1908.

Dobri i pošteni doušniče, kaži što želiš i hoćeš od mene? Želiš, da se ne pačam u ništa izvan crkve. Dragovoljno ću i to učiniti, samo mi dovedi nadpolovični broj onih častnih Betinjana, koji me jednoglasno izabraše, protiv moje volje, predsjednikom čitaonice, te se izraze, da se ne pačam.

Hoćeš, da mукte služim, ali ne će župljani, već će me uzdržati kako budu mogli. Neistinito tvrdiš, da primam redovinu, koja je u prvotoč bila određena, prem znaš koliko si ti uplatio. Htjeo bi da ne držim moju sestru, ala plemenitih osjećaja demokraskih! Htjeo bi da ne držim poslužnicu, već zar da sam opravljam služinske poslove? A kad bi i tako škrto živio i obavljao poslove, koji se ne dolikuju mom staležu, župljani me ne bi rado gledali u svojoj sredini. Toliko sam veleđušan, da ti rado praštam sve navale iz busije, te da te ne ću sudbeno progoniti za potvore i ocrnjivanja; samo se podpiši i kaži mi na koji ću način raditi za dobr bit puka, te ćemo se nas dva natjecati u radu za pučku korist, a kad puk uvidi, da je tvoj rad bolji i iskrnjiji od moga, bit ćeš kraljić betinski, a ja ću u sakristiju i biti ću ti vierni podanik.

Nazivlješ me lažcem. Pa neka. Ako pošteni ljudi, koji me poznaju utvrde, da sam ikad lagao, pripravan sam za svaku laž darovati u dobre svrhe po 55 kruna, koje bi uštedio na grlu; a ti plati samo po 1 filir za svaku laž u životu, pak ako ti ostane i pregršt luga na ognjištu, ja ću tad pobjegnuti od ljudi i sakriti se u pustoš. Ti iz busije imaš obraza tvrditi, da su podpisi neistiniti i da su se ljudi crvenili podpišujuć. Vjerujem, da ti se je moralo činiti, da se svak crveni, jerbo si se crvenio kao rak, kad si se na izjavi podpisao i zapečatio svoje poštenje.

Za što me pozdravljaš u putu? Zar da se ne sjetim, da ti proti meni pišeš? Za što li ti glas drhće, kad sa mnom govoriš?

Dakle ja htjeo potrošiti sokolske novce za progoniti dopisnika? Znaju družinari da niesam niti proslovio. Ti tudje rieči meni pripisuješ. Svoja djela meni prišivaš. Lažima hoćeš da me udušiš. Navalam iz busije hoćeš da me preplašiš, da bjegam iz Betine. Počekaj bolan. Što me budeš više grdio, to će me moji župljani više ljubiti i častiti, a tebe sažaljevati i prezirati. Ti si na mene kivan što ne ću da te ogrnem plaštem moga prijateljstva. Znaj, da tko mi jednom slaže, da mu već nikad ne vjerujem. Jednom si mi očitio tagao, a to je dosta. Ovo ti je jednom odgovor za vazda. A ja ću sa ostalim poštenim ljudima na korist mjesta, koliko se bude dalo, a sve bez tebe.

D.n Ćiril Pelajić.

Posebni poučni dio

„Prave Pučke Slobode“.

O bolestima domaće životinje.

Nalazi se u jetrih bolistne živine, kako to obično biva i do 300 metilja, te ne ima dvojbe da mora takova životinja poginuti. Neposredni dakle uzrok metiljavosti jesu metilji, a posredni jesu one okolnosti, u kojih maljušne one životinje (Carcariae) na travu dospjevaju.

Takove okolnosti jesu: dugotrajno mokro vrijeme i poplave. Odtuda dolazi, da se metiljavost kao pošast (epidemija) pojavlja. S toga u obće ne valja ovce niti goveda tjerati na poplavljenom i močvarne pašnjake, niti ih hraniti poplavljenom krmom, kao što niti na prebujnim i kiselim travama obraslim travnjacima.

Metilji začepuju i razširuju u jetrih žučovode, time zaprieče izlučivanje žuči i uzrokuju da se jetrenina suši.

Liečenje, Samo onda bi moglo liečenje pomoće, dok još metilji niesu kano razviti i niesu kao razviti u jetra došli. Nu to nije moći saznanati, jer u prvom početku nije opaziti nikakvih sigurnih znakova, a kad su se metilji u jetra već zavukli, onda je svaka pomoć uzaludna.

Mogla bi se davati gorka sredstva kao što je vladisavka (Radix gentianac), peljen (pelin) (Herba Absynthii), idjirot, sa zelenom galicom ili terpentinskim uljem; nadalje voda vapnjenjača ili solna kiselina. Jedini način kako se stoka od ove bolesti sačuvati može, jest čuvati životinju od vlažne paše.

Cista voda godi oku, još više vriedi za uzčuvanje zdravlja i čovjeka i životinje. Nečista, smradna voda u sebi nosi klicu raznih bolesti. Za to nije dosta preporučiti da se lokve čiste i čiste uzdrže. Žaliti je da se čuju tužbe nekih seljana, kako se u njihovim lokvama voda kvari. U njoj se moći ševar, pere se roba, razno posudje, i t. d. te poslie toga voda iz iste lokve upotrebljava se za napajanje blaga. Nije se dakle niti čuditi toliko, ako se čuju slučajevi bolesti ma stoki i ljudima, naročiti pak kroz ljetno doba, kada još malo vode po lokvama i bunarima ima.

Za to dužnost je svakoga, da javi one, koji ma na kakav način vodu onečiste, svojoj nadležnoj občini.

Advokati-demokrati.

Ako želiš, puče, znati,
Pravo ću ti ja kazati:
Tko su ono hude zlice
Krvne tvoje izkopicice...
Tko pred tobom maže, liže,
Dok haljinu stebe striže...
Za te da se bori, viče,
A bez duše on te smiče...
Tko za tobom viek se smuca
I na vrata tvoja kuca
Da ti janjee, kôke spuca...
Tko pred tobom oni se smije,
A uz dlaku on te brije...
Tko se ono podlo puze.
A vražki te šćiplje, muze...
Tko za bilo tebe pipa...
Da si osta gô kô ripa
Rad za dugi od dva hipa...
Tko ti mami suzu soka...
Tko te odni bez vidoka...
Tko s kučišta tebe maknu...
Tko l' u vjeru tebi taknu:
Bez ognjišta kad si svoga,
Da si jošte i bez Boga...
Znaš li, puče mali, za te
Naprednjačke-asti! svate
Avokate-demokrate?

Primorskinja.

Prigovori i odgovori.

Novi nauk „Pučke Slobode“. U br. 26. „Pučka Sloboda“ tiskala je svoj prvi nauk, koga smo prošetali kako valja, tako da su mnogi otvorili oči i uvidili varavu zamku demokratskih advokata. Sada advokati daju puku novi nauk, ali nov nije: samo su druge rieči, u kojima se skriva ista lisičija demokratska ćud. U ovom kao i u onom, demokratski advokati traže samo svoju korist, samo svoje račune. S toga ne treba da se posebice bavimo sa novim naukom, koga demokratski advokati završuju s ovim poklicima: Doli redovina! Doli lugarina! A mi nadodajemo:

Doli deračina demokratskih advokata!
Doli varalice pučke duše!
Doli krvopije pučke muke!
Doli izilice pučkog znojaja!
Doli gulikože našeg naroda!
Doli ocrnjivači tudjeg poštenja!
Doli odmetnici hrvatskog imena!
Doli svi, koji se srame hrvatskog barjaka!

Doli neprijatelji istine!
Doli izrugavači naših svetinja!
Doli svaki nepošteni rad i lažno pisanje!
Razume li ovo demokratski advokati?

Gospodin Jure Kapić. Poznate li ga? To vam je urednik „Pučkog Lista“, koji od više godina radi i piše, samo da bi zastupnikom postao. Rodio se pod zlosretnom zvijezdom, bez košuljice, pa njegove puste želje ne će niko da sluša. Ali je i sam sebi kriv. Nikad on nije znao, hoće li na desnu ili lijevu i tako ga svi odbili. Sada pod starost misli, da je i njemu svanuo dan veselja, pa je počeo ljubiti skute i rukave demokratskim advokatima, a dru Jozi Smoldaki piše listak knjige sa ovim riečima: Dragi Jozo. Bog zna hoće li ga njegov dragi Jozo primiti na svoje demokratsko krilo, ali se sve bojimo, da ne će naći smilovanja ni kod njega, ni kod drugih. Demokratski advokati ne će ga, jer uvijek predika u „Pučkom Listu“. Pravaši ga ne će po gotovo, jer se klanja pučkim deračima demokratskim advokatima. Što će sad Juraj Kapić, ne znamo. Svakako je dobro da smo doznali, kako misli.

Demokratske laži. Današnji dopis iz Stankovaca vjerno slika nepošteni rad demokratskih advokata, koji hoće da lažju dave naš puk. Prijateljima preporučujemo da kad su izpravak učinili po zakonu, a urednik „Pučke Slobode“ ne htjedne ga tiskati, neka ga tuže sudu i zakonom će biti usilovan da plati globu i da uvrsti izpravak. Da demokratski advokati imadu malo duševne plemenitosti, morali bi pripoznati istinu. Dočim oni kad uprav znadu za istinu, stave je pod noge. Prijatelji, ne dajte im ove slasti. Valja jednom stati na put ovim pučkim varalicam.

Svega po malo.

Sajam u Šibeniku bio je dosta živahan. Svieta iz vana bilo je dosta, a osobilo na dan Sv. Ane. Toga dana bila je s. Krizma i krizmalo se je sila djece, tako te se ne pamt, da ih se je krizmalo u našem gradu u jedan dan pet stotina, kao ove godine.

Na dan Sv. Krstofala, po podne bila je veličanstvena procesija, kojoj je pristustvovalo koja hiljada naroda. Ovo nas veseli, osobiti u ovo doba, kad neki usijani glava odvrcaju puk od crkve. Puče! drži se Boga i Hrvatske, a onim glupacim pokaži put, kad ti što o svetinjama vjerskim počnu govoriti.

I opet vatra. Jučer po dodne u 4 sata, ne zna se kako, pojavila se vatra u kući Marka Batinice u Varošu. Pošto je bilo u kući slame i siena, vatra je zahvatila maha i u tili čas uništila kuću i druge dvie susjedne.

I ovom prigodom pri gašenju požara opazilo se, kako je bila vrlo malo preduvidjavanja ona občinska uprava, pod kojom se sagradio današnji gradski vodovod, jer ovaj evo već poslie tridesetak godina ne udovoljava potrebama grada. Grdna ta pogriješka sada se osvećuje, pa će današnja uprava občinska morati da i nju popravi t. j. da vodovod uredi, za što se je već i zauzela.

Rusija. Još se amo pojavljuju razni neredi: dočekuju poštu, robe, ubijaju onoga koji im na put staje, pa eto — kako se javlja — zasnovali su bili da ubiju cara. Bog je htio, sve se odkrilo, Car zdrav i veseo radi da usreći narode svoje, a njih nekoliko stotina čami po tamnicama. I gore im bilo, i pravo je da budu po zasluži naplaćeni! Rek bi, da će se Rusi i Poljaci sprijateljiti. I dobro bi bilo da Rus prestane tlačiti svoga brata Poljaka, te da mu povrati slobodu i pomogne ujediniti domovinu veliku i slavnu Poljsku. Kad Rusija ovo učini, okajat će griehe počinjene prema poljacima, zadat će tentonskoj Aždaji najveći udarac.

Dopisniku Zagvozd. Nismo primili. Pošaljite nanovo. Prijatelju puka Zaostrog, Hvala!

Dopisnicim: Omiš, Betina, i t. d. šaljte slobodno mi ćemo Van uvijek rado tiskati, ali kratko jer je prostor Lista malen.

„Selačkom težaku“ Selca, krasnu tvoju pjesmu primili kasno za ovaj broj, tiskati ćemo je svakako u dojučem broju. Sljedi brate i dalje onako pjevati. Živio!

Hrvatska Tiskara (Dr. Krstelj i drug) — Šibenik